

Gera žinia yra ta, kad mes jau gerokai pažengėme keliu į aukštesnį žmonijos evoliucijos tašką. Mes teigiame, kad šio evoliucijos šuolio pradžia buvo vienas įvykis, kuris žmonių supratimą apie pasaulį pakeitė visiems laikams. Tas įvykis buvo pirmosios Žemės nuotraukos, atsiųstos iš kosmoso 1969 metais. Tai buvo tvirtas įrodymas, kad pasaulis yra vienas. Beje, įvairios dvasinės tradicijos šią tiesą skelbia jau tūkstančius metų.

Tos Žemės nuotraukos, kuri 1969 metų sausio 10-ąją pasirodė ant *LIFE* žurnalo viršelio, vertė buvo neapsakoma. Į pasaulio piliečių sąmonę įsirėžė ne tik mūsų brangiosios melsvai žalsvos planetos grožis – visi pamatė, kokia ji maža ir trapi. Antropologė Margareta Mid apie šią nuotrauką kalbėjo taip: „Tas vaizdas verčia susimąstyti – mūsų mieloji, vienišoji planeta, skriejanti neaprėpiamoje juodoje kosmoso erdvėje. Tokia graži ir tokia trapi... ir tokia priklausoma nuo daugybės visų šalių žmonių.“ Ta Žemės nuotrauka 1969 metais įkvėpė amerikiečių taikos aktyvistą Džoną Makonelį (John McConnell) sukurti Žemės vėliavą. O netrukus buvo priimti labai svarbūs aplinkosaugos įstatymai.

Tad kas atsitiko? Kodėl atrodo, kad nuo to laiko mes žengėme tik atgal?

Nors naujoji sąmonė ir suaktyvino naujas pasaulio ląsteles, pasaulio kūnas vis dar yra vikšras, kuris, savaime aišku, jaučiasi esąs pavojuje, priešinasi permainoms ir su jomis kovoja.

Kad apsaugotume savo ateitį, privalome tapti stiprūs, o stiprūs tapsime pažinę save tokius, kokie esame iš tikrųjų. Supratę, kad mūsų gyvenimus valdo senos programos, ir įgiję žinių, kaip tas programą pakeisti, mes perrašysime savo likimą.

Knyga „Spontaniška evoliucija“ yra šios transformacijos pradžiamokslis. Mes tikimės, kad ji įkvėps ir padrąšins naujo pasaulio išsiilgusius skaitytojus.

* Margaret Mead. *International Earth Day Speech at the UN*, March, 20, 1977.

I DALIS

O KAS, JEIGU VISKAS, KĄ ŽINOTE, YRA NETIESA?

Kai susiduriame su nežinomybe, geriausiai yra nieko nežinoti.

– Swami Beyondananda

Naktį be mėnesienos pažvelkite į tamsų, giedrą dangų – pamatysite tūkstančius šviečiančių taškelių. Kiekvienas jų yra didžiulė, nuostabi žvaigždė. Ji spindi visatoje, kuri yra per didelė, kad ją būtų galima įsivaizduoti. Sutelkite dėmesį į vieną žvaigždę ir pamėginkite suvokti, kad galbūt jos jau nebėra, ji gali būti užgesusi ir išnykusi prieš visą amžinybę. Tačiau jos šviesa tebesklinda ir rodo jūrininkams kelią vandenynų platybėse.

Dabar nukreipkite žvilgsnį nuo dangaus į Žemę ir paklauskite: „Ar tai įmanoma, kad savo kurso laikėmės žvelgdami į užgesusią žvaigždę? Kas tada, jeigu mūsų tikėjimo sistema ir požiūris į gyvenimą yra klaidingi?“

Iš pirmo žvilgsnio šis tvirtinimas gali pasirodyti keistas. Šiaip ar taip, dabar mes kuriame ir skleidžiame daugiau mokslinės informacijos negu bet kada anksčiau. Ji sklinda per knygas, radiją, televiziją, internetą. Tačiau informacija turi būti tiksli ir pateikta atitinkamame kontekste, antraip tai bus dezinformacija, kuri mus nuves klystkeliais.

Prisiminkite pasakojimą apie karinio laivo kapitoną, kuris tamsoje pamatė šviesą ir pamanęs, kad ten kitas laivas, per radiją pareikalavo, kad jis pakeistų kursą. Iš pradžių tolima šviesa liepė pasitraukti pačiam kariniui laivui. Kapitonas pakartojė reikalavimą. Ir tada tolimoji šviesa atsakė: „Kapitone, keiskite kursą, mes esame švyturys!“

Kaip matote, kursas, kurį mes renkamės, priklauso nuo mūsų sugebėjimo įvertinti visas aplinkybes.

ATVAIZDO DUOMENYS

```

110011010001001001010001111100110101000100100
00110110110111001111110010101001001010101010
01101001101011110110001110010101100101010010
1111101100111100010001000000011101000111000
01100101011100001010010101110100101010101010
10110110011010001001001010001111100101011100
1011001101101101110011111110010100100101010
00110110110111001111110010101001001010101010
110011010001001001010001111100110101000100100
01101001101011110110001110010101100101010010
1111101100111100010001000000011101000111000
0110100001001111010100010101011110100010101
0111011010001111010010101001110100110100111
1110101110000101010111101010001100111001101
1011100110100011101101101010100101110101001

```

Paprastas pavyzdys, kaip skirtingai galime suvokti tą patį objektą.

Paveikslėlyje A jūs matote arba raganą, arba jauną moterį (pažvelgę atidžiau, pamatysite jas abi). Paveikslėlis B yra paveikslėlio A binarinis kodas. Nors paveikslėlyje B esantys duomenys atspindi paveikslėlio A turinį, sprendimas, katrą iš atvaizdų jūs pamatysite, priklauso tik nuo jūsų interpretacijos ir suvokimo.

Galime padaryti svarbią išvadą: *tas pat kodas atspindi du visiškai skirtingus dalykus*. Tačiau mes renkamės vieną iš jų ir visas kitas galimybes ignoruojame.

Tiesą sakant, ir kaip individai, ir kaip visuomenė mes orientuojamės šiame pasaulyje pagal senus, moksliskai paneigtus modelius. Tačiau žinia apie tų modelių mirtį mūsų dar nepasiekė. Jie panašūs į tas užgesusias žvaigždes – jų jau nebėra, tačiau jų šviesą mes dar regime.

Šiandieną žmonių evoliucija yra pasiekusi lūžio tašką, kuriame drauge išsitemti mėgina senoji paradigma ir naujas suvokimas. Tradicijos ir įpročiai mus dar laiko savo nelaisvėje, tačiau civilizacijai šiandieną jau reikia naujo ir optimistiško požiūrio.

Kad geriau suprastume savo keblią padėtį, nukeliamume atgal laiku penkis šimtus metų, kai Renesanso laikų astronomas Mikalojus Kopernikas pribloškė visą pasaulį. Priešingai, negu skelbė to meto įsitikinimai, esą Žemė yra visatos centras, Kopernikas suprato, kad Žemė tėra taškelis visatoje, kuris sukasi apie savo ašį ir skrieja aplink Saulę.

Bažnyčios vadovai Koperniko idėjas laikė šventvagyste ir tvirtai laikėsi senųjų įsitikinimų. Po Koperniko atradimų jau buvo prabėgę devyniasdešimt metų, tačiau Bažnyčia grasinimais privertė Galilėjų išsižadėti Koperniko teorijų ir visai didįjį mokslininką persekiojo. Ironiška, tačiau tie patys Bažnyčios vadovai pasisavino Koperniko matematinės formules, kad ištaisytų neatitikimus savo religiniame kalendoriuje. Koperniko ir Galilėjus istorija byloja vieną dalyką: kad žmonės priimtų naujas idėjas, reikia labai daug laiko.

Nuo tada, kai Einšteinas matematiškai įrodė, jog visatoje viskas yra persipynę ir sudaryta iš energijos, prabėgo šimtmetis. Tačiau didžioji žmonijos dalis vis dar gyvena pagal pasenusius niutoniškosios fizikos principus, kurie teigia, jog pasaulis tėra aibės priežasčių ir pasekmių valdomas fizinis mechanizmas. Pasaulio galingieji pasinaudojo Einšteino apskaičiavimais, kad sukurtų branduolinį ginklą (jie pasielgė visai

kaip kitados Bažnyčia), tačiau jie visiškai nepagalvojo, koks bus tokio ginklo poveikis mūsų mažai planetai.

Supratimas, paremtas mitais, taip atitolino mus nuo gamtos, jog mūsų veikla tapo grėsminga visai gyvybei. Esame pavojingi patys sau. Moksliniai tyrimai nenuginčijamai įrodė, kad žmonių godumas ir aplinkos tarša yra pagrindinė rūšių nykimo priežastis. Tas procesas prasidėjo prieš šešiasdešimt penkis milijonus metų, kai išnyko dinozaurai. Jei dabartinės tendencijos tęsis, jau per šį šimtmetį išnyks pusė visų dabar egzistuojančių rūšių. Žinoma, gyvenimas tęsis ir be Serengečio parke riaumojančių liūtų (jų liks nebent zoologijos soduose), tačiau reikia žinoti vieną tiesą: visa gyvybė priklauso vieningam gyvybės tinklui. Todėl gyvūnų rūšių nykimas yra perspėjimas, kad artėja eilė išnykti ir žmogui. Dabar žmonija labai didžiuojasi savo apie visatą ir gyvybę sukauptomis žiniomis. Taip, mes žinome iš tiesų daug. Tačiau kokia iš visa to nauda? Mus išstinkančios krizės rodo, kad mes stokojame supratingumo ir nesugebame savo sukauptos informacijos tinkamai interpretuoti. Jau matėme, kad tas pats piešinys gali būti suprastas kaip jauna mergina arba kaip bjauri ragana. Kaip tik tokie supratimo skirtumai gali lemti mūsų išlikimą šioje planetoje. „Spontaniška evoliucija“ padės jums naujai pažvelgti į kai kurias gyvybiškai svarbias problemas ir išsiugdyti naują supratimą.

Prancūzų filosofas ir matematikas Renė Dekartas (René Descartes) mums patarė abejoti viskuo. Ir dabar yra pats laikas pradėti. Ne viskas, ką mes žinome, yra klaidinga, tačiau viskas, ką mes manome, kad žinome, turi būti patikrinta ir persvarstyta.

Pirmojoje „Spontaniškos evoliucijos“ dalyje, remdamiesi biologijos žiniomis, pakalbėsime, kaip mes ėmėme tikėti tuo, kuo tikime. Įrodysime, kad tarp įsitikinimų ir biologijos egzistuoja ryšys. O tada išsiaiškinsime, kaip šių dviejų dalykų sąveika lemia mūsų tikrovę.

* Robert Watson, A. H. Zakri, (eds). *Ecosystems and Human Well-Being*, Current State and Trends, Findings of the Condition and Trends Working Group, Millennium Ecosystem Assessment, 1st edition.

Pirmajame skyriuje mes aukštyn kojomis apverčiame banalią frazę „Patikėsiu, kai pamatysiu“. Pradėję nuo to, kaip ląstelės apdoroja informaciją, pažiūrėsime, kaip suvokimai virsta įsitikinimais ir kaip mes susiformuojame tikrovės vaizdą. Pateiksime nepaneigiamų įrodymų, kad protas iš tiesų valdo materiją, o tada nusileisime į ląstelių lygmenį, kad paaiškintume, kodėl gyvybė funkcionuoja būtent taip.

Antrajame skyriuje paaiškinsime, kaip sąsąmoningas programavimas žlugdo mūsų geriausius ketinimus. Pažiūrėję į proto evoliucijos istoriją pamatysime, kodėl kiekvienas iš mūsų esame visiškai atsakingi už savo veiksmus, nors ir ne visada galime juos valdyti.

Trečiajame skyriuje pereisime iš biologijos į filosofijos sritį ir pakalbėsime, kaip pačių mūsų susikurtas pasakojimas apie tikrovę kontroliuoja mūsų supratimą ir drauge – elgesį. Paaiškinsime, kaip slenkant tūkstantmečiams vyko civilizacijų evoliucija ir kaip mūsų pasaulį formavo įvairūs supratimo modeliai.

O svarbiausia – suprasime, kad mūsų sau sekami pasakojimai apie tikrovę yra tokie pat netikri, kaip ir restorano valgiaraštyje įrašyti žodžiai yra nevalgomi. Vis dėlto prasmė, kurią mes suteikiame tiems žodžiams, galų gale nulems mūsų pasirinkimą, ką valgysime. Atmetę kai kuriuos iki šiol nekvestionuotus įsitikinimus, mes leisime iškilti naujiems pasakojimams, kurie iš ketvirtojo veiksmo tragedijos mus nuves į šviesesnę ir džiugesnę penktąją veiksmą.

Ketvirtajame skyriuje aptarsime Nepriklausomybės Deklaracijos gimimo istoriją ir pažiūrėsime, kokį ryšį tai turi su evoliucija. Mes nešloviname Amerikos, tik pripažįstame kai kurias revoliucines tiesas. Tos tiesos, kurios, beje, Jungtinėse Valstijose dar nėra iki galo įgyvendintos – tai senųjų Amerikos gyventojų genčių dovana.

Apskritai kalbant, pirmoji knygos dalis jums leis lengviau atsikvėpti, nes jūs suprasite, kad savo pasaulį mes galime pakeisti. Nesame nelaimingų evoliucinių atsitiktinumų aukos ir galime tapti naujojo pasaulio kūrėjais bei architektais.